

OTOMOBİLİ HENRY FORD MU İCAT ETTİ?

Otomobili Ford'un icat ettiğini sanan çoktur ama bu yanlıştır. Ford, üretim bandını mükemmel hale getirip üretimi hızlandırarak otomobili ucuzlattı...



İlk buharlı otomobil (N. Cugnot-1771)

Otomobilin İcadı

Fransa'da N. Cugnot 1771'de ilk buharlı otomobili yaptı. Üç tekerlekli bu otomobil çok ağırdı ve hızı saatte 3 kilometreydi, bu nedenle üretimi durdu. Daha sonra farklı ülkelerde yapılan buharlı otomobiller de ilgi görmedi. İçten yanmalı motorun keşfinden sonra, otomobil yapımında başarı sağlandı. Hidrojen gazı yakan içten yanmalı ilk motor, İsviçre'de 1806'da icat edildi. Yaklaşık elli yıl sonra hidrojen gazını yakıt olarak kullanan ilk otomobil Fransa'da üretildi. "Hippomobile" adı verilen bu otomobil 3 saatte sadece 9 kilometre yol alabiliyordu. S. Marcus adlı mucit, 1870'te Avusturya'da benzinli otomobili icat etti. Çok sayıda üretilip pazarlanan ilk benzinli otomobili ise Alman mühendis K. Benz 1885'te yaptı. Benz'in eşi Bertha, bu otomobili kullanarak 1888'de yüz kilometre uzaktaki bir kente gidip geldi. Bertha, dünyada ilk kez otomobille şehirler arası yolculuk yapan insan oldu. Bu seyahatin ardından Benz'in otomobil satışları arttı. Bertha'nın izlediği yol yeniden düzenlendi ve "Bertha Benz Güzergahı" adıyla 2008'de hizmete açıldı. K. Benz'in ardından, G. Daimler Almanya'da yeni bir benzinli otomobil üretti. Daha sonra İngiltere, Fransa, ABD ve Japonya'da yeni otomobiller yapıldı. Otomobil ilk yıllarda zenginler için her parçası elde yapılan pahalı bir eğlence aracıydı. R. E. Olds 1896'da ABD'deki ilk benzinli otomobili üretti. Olds, 1901'de "Oldsmobile" marka otomobilleri üretim bandında üretilen piyasada söz sahibi oldu.



İlk benzinli otomobil (1870-Avusturya)

H. Ford'un Otomobil Sektörüne Girişi

H. Ford (1863-1947) ABD'de bir çiftlikte doğmuştu. Detroit'te bir motor ustasına çıraklık yapan Ford daha sonra buhar makinesi teknisyeni oldu. Edison Elektrik Şirketi'ne makinist olarak girdi ve bir otomobil üretecek kadar para biriktirdi. İlk otomobilini 1896'da yapan Ford, patronu Edison'un teşvikiyle bir otomobil daha üretti. Bir yatırımcının desteğiyle 1899'da otomobil fabrikası kurdu. Ford'un hedefi sağlam ve ucuz otomobil üretmekti ancak başaramadı. Bu nedenle 1901'de şirketten ayrıldı ve aynı yıl Ford Otomobil Şirketi'ni kurdu. Ortağı, şirkete mühendis M. Leland'ı danışman yapınca kendi adını taşıyan şirketi de terk etti. Eski ortağı ile mühendis Leland "Cadillac" şirketini kurup lüks otomobiller üretti. Ford'un 1902'de yaptığı yarış otomobili yarışları kazanınca yeni ortaklar buldu. Ucuza satılabilecek bir otomobil tasarladı ve J. Dodge adlı parça üreticisine büyük bir sipariş verdi. Satışlar yavaş ilerlediği için borcunu ödeyemeyince borç karşılığında Dodge'u ortak aldı. Otomobilin tanıtımını, buz tutmuş bir gölde 140 kilometre hıza ulaşarak yaptı. Dodge 1913'te Ford'dan ayrılıp kendi fabrikasını kurdu. Dodge, önceleri ordu için kamyon ve pikap üretti daha sonra otomobil üretimine de girdi.



Pazarlanabilen ilk benzinli otomobil ve mucidi K. Benz (1888)

Henry Ford Model-T ile Devrim Yaptı

Ford'un hayalleri 1908'de piyasaya sürdüğü "Model-T" ile gerçek oldu. Hareketli üretim bandını 1913'te mükemmel hale getirip üretimi artırdı. Direksiyonu sol tarafa koyunca diğer firmalar da ona uydu. Motoru ilk kez o kapalı hale getirdi. Model-T benzin, gaz yağı veya alkolle çalışabiliyordu. Araba 1908-1927 arasında en çok satılan otomobil oldu. Daha önce, parçalar her arabaya özel yapıldığı için otomobillerin onarımı zordu. Ford, parçaların her araca uyması için yedek parçaya standart getirdi. Böylece aracın montaj ve onarımı kolaylaştı. Model-T, 1908'de 825 dolara satılırken diğer markalar birkaç bin dolar civarındaydı. Araba, önce 550 dolara ve 1925'te 240 dolara düştü. Arabanın motor hacmi 2,9 litre ve hızı saatte 70 kilometreydi. Sektörün lideri olan Ford, 1911'de 70.000 araç satarken 1920'de yarım milyon araca ulaştı. Fabrikasından 3 dakikada bir otomobil çıkmaya başladı. Rekor 1925 yılında 2 milyon araçla zirveye ulaştı. Bu rekoru 1971'de Volkswagen kıırabildi. Monte edilmeye hazır otomobil ihraç ederek montaj sanayi sektörünü yarattı.



H. Ford (önde) ve Edison (arkada şapkalı) Model-T otomobilinde

Ford'un Özel Yaşamı ve Son Yılları

Ford, çok sevdiği Model-T üretimini 1927'de durdurmaya razı oldu ve Model-A'yı piyasaya sürdü. Bu otomobil de çok tutuldu ve 4 milyon adet satıldı. Ford, 1931'den itibaren her yıl yeni model araç çıkardı. Çok tutucu olan Ford muhasebecilere güvenmediği için büyük servetinin hesabını kendi tutardı. İşçi ücreti konusundaki bonkörlüğünü 1914'te yevmiyeyi iki katına yükselterek gösterdi. Diğer firmalar bu ücreti ödemekte zorlanınca en kaliteli işçiler Ford'a geçti. Ford buna kar paylaşımı diyordu. İşçi sendikalarından nefret ederdi ve onlarla yıllarca mücadele etti. Otomobil İşçileri Sendikası ile anlaşmaktansa fabrikayı kapatmak istedi. Eşi karşı çıkınca 1941'de sendikayla uzlaştı. I. Dünya Savaşı sırasında orduya uçak yapan Ford, II. Dünya Savaşı sırasında da B-24 bombardıman uçağı üretti. Diğer fabrikalardan günde bir uçak çıkarken Ford 1943'te saatte bir uçak üreterek rekor kırdı. Savaş karşıtı olan Ford, I. Dünya Savaşı sırasında "Barış Gemisi"ni finanse etti ve 170 gönüllüyle Avrupa'da ikna ziyaretleri yaptı. Ancak ABD dahil devlet başkanlarından destek bulamadı. Yahudi karşıtı olan ve Yahudi karşıtı yayınlar yaptıran Ford'a, Hitler madalya vermişti. Ford 1944'te bunama belirtileri gösterdi ve şirketi yönetemedi. Hükümet, şirkete el koymayı düşünüyordu ama işin başına 1945'te torunu geçince sorun çözüldü.

ABD'de halkın ulaşım sorunu ucuz otomobil sayesinde çözüldü. Otomobil yaygınlaştıkça ulaşım olanağı artan diğer ülkelerin de ekonomisi gelişti.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü

